

❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁ **KRONIKA** ❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁**Glosa do publikacji pt. „Polscy lekarze weterynaryjni – ofiary zbrodni katyńskiej: martyrologium Polskiego Cmentarza Wojennego w Charkowie”**

DR N. WET. INŻ. BARTOSZ WINIECKI

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Mogilnie – w stanie spoczynku

Lekarza weterynarii Bernarda Marcela Nowaka nie zamordowali funkcjonariusze NKWD.

Fot. 1. Bernard Marceli Nowak – zdjęcie z „powojennego okresu kartuskiego”

Bernard Marceli Nowak urodził się 26 kwietnia 1906 r. w Drewnie w powiecie żnińskim, w parafii Niestronno położonej w sąsiednim powiecie mogileńskim. Jego rodzicami byli Michał i Teresa z Weydmannów, właściciele gospodarstwa rolnego w Drewnie. Szkołę podstawową ukończył w Drewnie. Maturę uzyskał w Państwowym Gimnazjum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu. Studiował

w latach 1925-1931 na Wydziale Weterynaryjnym Uniwersytetu Warszawskiego, z przerwą w 1930 r. kiedy odbywał służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu i w 4. Pułku Ułanów Zaniemeńskich. Dyplom i tytuł lekarza weterynarii (pisownia oryginalna) otrzymał w 1931 r. (1).

W okresie od 1 października 1931 r. do 31 marca 1933 r. był kierownikiem Rzeźni Miejskiej w Żninie i Miejskim Lekarzem Weterynaryjnym w Żninie. Od 1 kwietnia 1933 r. rozpoczął pracę na stanowisku Powiatowego Lekarza Weterynaryjnego w Kartuzach. Do Kartuz przeniósł się, na apel dr. wet. Maksymiljana Krygicza Naczelnika Wydziału Weterynarii (pisownia oryginalna) Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego oraz Wicewojewody Pomorskiego Seydlitza – ze względów politycznych dla prowadzenia na Kaszubach walki z naporem Niemców i nasiloną germanizacją Kaszub oraz repolonizacją Kaszubów. W wyniku przeniesienia poniósł znaczną stratę materialną (2).

Żył, pracował i mieszkał wśród Kaszubów, w powiecie, w którym była nasilona propaganda hitlerowska na rzecz przyłączenia tzw. korytarza pomorskiego do Niemiec. Patriotyczną działalność realizował w Powiatowym Związku Rezerwistów w Kartuzach, w Kole Oficerów Rezerwy, w którym był członkiem zarządu, w Związku Zachodnim, w Lidze Morskiej

i Kolonialnej, w harcerstwie oraz w organizacjach rolniczych. Z tego tytułu był znienawidzony przez „piątą kolumnę”¹ i znalazł się na liście Operacji „Tannenberg”². Uniknął ujęcia przez Niemców i rozstrzelania w Piaśnicy k. Pucka, za przyczyną wczesnej mobilizacji 25 sierpnia 1939 r. w stopniu podporucznika rezerwy lekarza weterynarii, biorąc udział w zgrupowaniu oficerów służby weterynaryjnej w Warszawie oraz ostrzeżenia przez lojalnego Niemca i pomoc domową pp. Nowaków o grożącym niebezpieczeństwie. Opuszczenie Kartuz przed wybuchem II wojny światowej pozwoliło mu przeżyć okres okupacji. Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Po jej zakończeniu ukrywał się na terenie Generalnego Gubernatorstwa, najpierw w Łodzi, następnie w Kutnie, pracując jako bagażowy i w Łowiczu, gdzie pracował jako drogista. Funkcjonował w okupacyjnym podziemiu, prowadząc punkt przechowywania broni oraz punkt przerzutowy AK Olsztyn–Tuchola oraz jako uczestnik różnych akcji AK (3).

Po wyzwoleniu Łowicza w dniach 17-18 stycznia 1945 r. powrócił do zawodu, bowiem podczas okupacji nie ujawniał swego statusu zawodowego. Zameldował się u przedwojennego kierownika Wydziału Weterynarii (pisownia oryginalna) w Urzędzie Wojewódzkim Pomorskim w Toruniu dr. med. wet. Stefana Jakubowskiego, który w związku z utworzeniem 30 marca 1945 r. nowego województwa gdańskiego nie mógł już decydować o obsadzie kadrowej w powiecie kartuskim i zaproponował Bernardowi Nowakowi pracę na obszarze województwa pomorskiego, a on wybrał powiat włocławski. Obowiązki powiatowego lekarza weterynaryjnego na powiat włocławski pełnił wówczas kol. Rybicki, student IV roku studiów weterynaryjnych. W jego miejsce po-

¹ „Piąta kolumna” – organizacje pronazistowskie mniejszości niemieckiej z polskiego Pomorza, dążące do rewizji granic Polski. Na Pomorzu działały Jungdeutsche Partei in Polen (JDP), która obejmowała swoją działalnością całą Polskę w granicach sprzed II wojny światowej oraz Deutsche Vereinigung (DtV) – funkcjonująca w województwie pomorskim i województwie poznańskim.

² Operacja „Tannenberg” – kryptonim niemieckiej akcji przeprowadzonej w ramach realizacji doktryny narodowego socjalizmu, mającej na celu przeprowadzenie eksterminacji polskiej warstwy przywódczej i inteligencji w 1939 r.

wołano Bernarda Nowaka na stanowisko Powiatowego Lekarza Weterynaryjnego we Włocławku. W tym samym czasie pełnił również funkcję Miejskiego Lekarza Weterynaryjnego we Włocławku. Obie funkcje sprawował bardzo krótko.

Powrócił do Kartuz (4). Od 1 kwietnia 1945 r. objął ponownie stanowisko Powiatowego Lekarza Weterynaryjnego w Kartuzach. W 1962 r. zrezygnował z pełnienia tej funkcji, motywując swą decyzję częściową utratą zdrowia. Został wówczas weterynaryjnym inspektorem sanitarnym w Rzeźni Miejskiej w Kartuzach i obowiązki te wykonywał do końca 1972 r. kiedy przeszedł na emeryturę (3).

W 1949 r. Bernard Nowak zamieszkiwał w Kartuzach przy ul. Kościuszki 8 (5). W późniejszym czasie dokonano zmiany numeru posesji zamieszkania z 8 na 17 (6).

W czasopiśmie poświęconym zagadnieniom rozpoznawania i leczenia chorób zwierząt „Weterynaria Współczesna” opublikował swoją pierwszą pracę pt. „Zatrucie koniczyną czerwoną (*Trifolium pratense*)”, w której opisał zatrucie koniczyną w 1932 r. u 4 koni w majątku położonym w woj. poznańskim (7). Kolejne jego publikacje to: „Członkowie Gdańskiego Oddziału ZLiTWet. na wczasach w Bułgarii”, „Reticulotomia u krowy” oraz „Zatrucia jadem żmij” (6, 8, 9).

Od 1961 r. należał do Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych (10). Posiadał tylko jedno odznaczenie – odznakę resortową „Za wzorową pracę w służbie weterynaryjnej”. Było ono uhonorowaniem jego szlachetnego charakteru, patriotycznej postawy i walki o polskość oraz sumiennego i fachowego wykonywania zawodu przez cały okres aktywności zawodowej. Za udzielenie bliższych informacji o stratach wojennych wśród lekarzy weterynaryjnych Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych przekazało Bernardowi Nowakowi podziękowanie (11).

Zmarł 13 czerwca 1985 r. i spoczął na cmentarzu rzymskokatolickim w Kartuzach (3).

W dostępnych źródłach znajdujemy informacje, że wśród oficerów zamordowanych w Charkowie był lekarz weterynarii Bernard Marceli Nowak (12, 13, 14, 15, 16).

W. A. Gibasiewicz w książce „Niepowtarzalni. Lekarze weterynarii ofiary II wojny światowej” (13) oraz źródło internetowe (16) podają, że cyt. „Osadzony w obozie jenieckim w Starobielsku i zamordowany w 1940 r. w Charkowie. Nazwiska lekarza wet. Nowaka Bernarda brakuje na Tablicy Pamiątkowej w Żninie. Lekarza wet. B. Nowaka nie wymienia także prof. Wł. Lutyński w „Liście lekarzy weterynarii jeńców obozów w Kozielsku i Starobielsku zamordowanych w Katyniu i Charkowie” (17). Znajduje się natomiast na „Liście Katyńskiej i Ukraińskiej Liście Katyńskiej”, na której umieszczone są nazwiska polskich oficerów i policjantów zamordowanych w Katyniu, Miednoje i Charkowie oraz obywatele RP

z „Ukraińskiej Listy Katyńskiej” oraz w „Charków” Księga Cmentarna” 2003 s. 374 i wymieniony jest w „Indeksie Represjonowanych Ośrodka KARTA” (koniec cytatu).

Także W. A. Gibasiewicz w suplemencie do wydawnictwa „Niepowtarzalni z Wielkopolski”, 2017 (14) pisze zmieniony tekst – cyt. „Uniknął Starobielska. Znalazł się w Księdze Cmentarnej Charków i na Listach zamordowanych w zbrodni katyńskiej. Bernard Marceli Nowak (†1985)” i weryfikuje swój poprzedni pogląd.

Innym źródłem jest opracowanie przygotowane przez absolwentów i studentów SGGW pt. „Biogramy studentów i absolwentów SGGW oraz absolwentów Weterynarii UW, zamordowanych przez Rosjan po agresji w dniu 17.09.1939 roku w Katyniu i Charkowie”, w którym w części zatytułowanej „Oficerowie weterynarii zamordowani w Charkowie” podano informację o lekarzu weterynarii Bernardzie Marcelim Nowaku o treści: „Ppor. wet. rez. Bernard Marceli Nowak s. Michała i Teresy z Weydmannów, ur. 26 IV 1906 w Drewnie, pow. żniński. Absolwent Wydziału Weterynarii Uniwersytetu Warszawskiego i SPRKaw.³ (1931). Odbił ćwiczenia rezerwy w 4 p.uł.⁴ (1932, 1934). Mianowany ppor. rez. ze starsz. I I 1933. Przynależny do Powiatowej Komendy Uzuppełnień Inowrocław” (12). Autorzy tego opracowania wyjaśniają, że biogramy dotyczą studentów i absolwentów SGGW zamordowanych i pochowanych na cmentarzach wojennych w Katyniu i Charkowie oraz że informacja o ww. poległym znajduje się w „Księdze Poległych za Ojczyznę z SGGW w latach 1939-1945”, wydanej przez Stowarzyszenie Wychowanków SGGW.

Kolejnym źródłem jest tygodnik lokalny „PAŁUKI” nr 680 z 28.08.2008 r., w którym w artykule pt. „Uczcić ofiary Katynia” odnajdujemy informację, że w Charkowie zginął Bernard Nowak (1906-1940) podporucznik rezerwy, urodzony w Drewnie k. Gąsawy, lekarz weterynarii (15).

Autorzy publikacji (13, 16) odnotowali, że „nazwiska lekarza wet. Nowaka Bernarda brakuje na Tablicy Pamiątkowej w Żninie”. Ich postulat okazał się nie trafny i niepotrzebny w aspekcie historiografii oraz nie zakończono dyskusji na ten temat.

W przestrzeni publicznej nadal pojawiają się sprzeczne relacje i błędne informacje o Bernardzie Marcelim Nowaku.

B. Kąkol w publikacji „Katyń – miejsce zbrodni dokonanej także na oficerach z Kaszub” (18) potwierdza, że Bernard Nowak uciekł z niewoli sowieckiej i w 1945 r. powrócił do Kartuz. Stwierdziła również, że cyt. „w 2005 r. w Żninie powstał Pomnik Katyński z listą nazwisk ofiar Katynia. Wśród nich znajduje się napis „Bernard Nowak, podporucznik, urodzony

³ SPRKaw. – Szkoła Podchorążych Rezerwy Kawalerii w garnizonie Grudziądz.

⁴ 4 p.uł. – 4. Pułk Ułanów Zaniemeńskich stacjonujący w garnizonie Wilno

Fot. 2. Pomnik katyński w Żninie

w Drewnie koło Gąsawy, lekarz weterynarii, Charków 1940”. Jest to nieprawda. Na pomniku katyńskim w Żninie posadowionym przy ul. 700-lecia, na tablicy z listą ofiar Katynia nie ma nazwiska Bernarda Nowaka (fot. 2 i 3).

Wreszcie w najnowszej publikacji pt. „Polscy lekarze weterynaryjni – ofiary zbrodni katyńskiej: martyrologium Polskiego Cmentarza Wojennego w Charkowie” umieszczono Bernarda Marcelego Nowaka na liście 57 Polaków lekarzy weterynarii, jeńców obozu w Starobielsku zamordowanych w siedzibie charkowskiego Zarządu NKWD w kwietniu i maju 1940 r., spoczywających na polskim cmentarzu wojennym w Charkowie (19).

Przytoczone powyżej niektóre fakty z życia i działalności zawodowej, społecznej i patriotycznej Bernarda Marcelego Nowaka świadczą, że nie został zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD, a zmarł śmiercią naturalną w wieku 79 lat.

Piśmiennictwo

- Spis lekarzy weterynaryjnych w Rzeczypospolitej Polskiej. Wydawnictwo Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Warszawa, marzec 1939, 60.
- List Bernarda Nowaka z 21 października 1976 r. (w posiadaniu autora).
- Z żałobnej karty. Kolega Bernard Nowak. Życie Weterynaryjne 1985, 60 (6), 283.
- Internet: szwajcaria-kaszubska.pl › item › 1748-bernard-nowak-...: Bernard Nowak, weterynarz powiatowy z Kartuz wspomnienia.
- Lista członków Okręgowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej Pomorsko-Mazurskiej. Życie Weterynaryjne 1949, 24 (6-7), 88, poz. 170.
- Członkowie Gdańskiego Oddziału ZLiTWet. na wczasach w Bułgarii”. Życie Weterynaryjne 1972, 45 (9), 277.
- Nowak B.: Zatrucie koniczyną czerwoną (*Trifolium pratense*). Weterynaria Współczesna 1937, 4 (3), 112.
- Nowak B.: Reticulotomia u krowy. Medycyna Weterynaryjna 1949, 5 (6), 453.
- Nowak B.: Zatrucie jadem żmij. Medycyna Weterynaryjna 1952, 8 (4), 175.
- Lista członków PTNW w dniu 5 III 1961 r. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych 1961, 8, 59.
- Podziękowanie. Życie Weterynaryjne 1951, 26 (3), 60.
- Internet: agrobiol.sggw.pl>fizjologia>media
- Gibasiewicz W. A.: Niepowtarzalni. Lekarze weterynarii ofiary II wojny światowej. Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna, 2009, s. 143.
- Gibasiewicz W. A.: Niepowtarzalni z Wielkopolski, 2017.
- „PAŁUKI tygodnik lokalny” nr 680 z 28.08.2008 „Uczcić ofiary Katynia”.
- Internet: Lekarze weterynarii – ofiary zbrodni stalinowskich i hitlerowskich.
- Lutyński W.: Lista lekarzy weterynarii jeńców obozów w Kozielsku i Starobielsku zamordowanych w Katyniu i Charkowie. Wydawnictwo Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej oraz Koła Seniorów Warszawskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej. Warszawa 1988.
- Kąkol B.: Katyń – miejsce zbrodni dokonanej także na oficerach z Kaszub. Kartuskie Zeszyty Muzealne 3/2018 pod red. Barbary Kąkol. Kartuzy 2018, s. 23.
- Zhvanko L., Kibkalo D., Jaśkowski J. M., Sobolewski J.: Polscy lekarze weterynaryjni – ofiary zbrodni katyńskiej: martyrologium Polskiego Cmentarza Wojennego w Charkowie. Medycyna Weterynaryjna 2023, 79 (1), 49-56.

Odpowiedź

w sprawie dokonanego przez dr n. wet. inż. Bartosza Winieckiego, powiatowego Lekarza Weterynarii w Mogilnie – w stanie spoczynku, zarzutu o wprowadzeniu w artykule – *Lubow Żwanko, Dmytro Kibkało, Jędrzej M. Jaśkowski, Jarosław Sobolewski: Polscy lekarzy weterynarii – ofiary Zbrodni Katyńskiej: Martyrologium Polskiego Cmentarza Wojennego w Charkowie. Medycyna Weterynaryjna 2023, 79 (1), 49-56 – nieprawdziwej informacji*

Celem naszego artykułu było utrwalenie pamięci o polskich lekarzach weterynarii zamordowanych przez NKWD w lesie pod Charkowem. Przygotowane przez nas badanie opiera się wyłącznie na poważnych polskich źródłach historycznych, a więc nie mamy żadnego powodu wątpić w ich wiarygodność.

1. Autorzy: profesor historii Lubow Żwanko, profesor medycyny weterynaryjnej Dmytro Kibkało, profesor medycyny weterynaryjnej Jędrzej M. Jaśkowski i profesor medycyny weterynaryjnej Jarosław Sobolewski w swoim artykule poświęconym ofiarom Zbrodni Katyńskiej – lekarzom weterynarii zamordowanym w lesie miejscowości Piaticchatky koło Charkowa, wykorzystali **wyłącznie polskie źródła historyczne**, które zawierają spis nazwisk i krótkie noty biograficzne lekarzy weterynarii.

mocy ustawy z 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw ww. Rada została zlikwidowana, jej zadania przejął Instytut Pamięci Narodowej.

Jego zespół autorski tworzyli autorytatywni badacze Zbrodni Katyńskiej, którzy mają duże doświadczenie i są autorytetami w tym temacie: Jerzy Ciesielski, Zuzanna Gajowniczek, Grażyna Przytułska, Wanda Krystyna Roman, Zdzisław Sawicki, Robert Szczerkowski, Wanda Szumińska pod kierunkiem Jędrzeja Tucholskiego we współpracy z Krystianem Bedyńskim, Dariuszem Manją. Redakcji merytorycznej dokonali Jędrzej Tucholski i Wanda Krystyna Roman.

Na s. 374 niniejszego wydania umieszczono następujące informacje (screen poniżej):

L.S. 2529; A MSWiA, reg. pismo 9153/2000.

Ppor. wet. rez. **Bernard Marcelego NOWAK** s. Michała i Teresy z Weydmannów, ur. 26 IV 1906 w Drewnie, pow. żniński. Absolwent Wydziału Weterynarii Uniwersytetu Warszawskiego i SPRKaw. (1931). Odbił ćwiczenia rezerwy w 4 p. uł. (1932, 1934). Mianowany ppor. rez. ze starsz. 1 I 1933. Przynależny do PKU Inowrocław. Lekarz weterynarii, *bdd*.

CAW, Ap 2782; MKat., Zbiór rel. i opr.

374

2. Autorzy ułożyli „**Listę 57 Polaków lekarzy weterynarii, jeńców obozu w Starobielsku zamordowanych w siedzibie charkowskiego Zarządu NKWD w kwietniu i maju 1940 r., spoczywających na Polskim Cmentarzu Wojennym w Charkowie**”, dla której wykorzystali następnie źródło: „Charków. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego” (Warszawa 2003) https://katyn.miejscapamieci.gov.pl/media/download_gallery/Charkow.pdf

Wydawnictwo to zostało przygotowane przez poważną instytucję państwową Polski, którą była Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Informacja ze źródeł otwartych: Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa – dawna polska organizacja państwowa zajmująca się kultywowaniem pamięci walki i męczeństwa narodu polskiego, a także innymi miejscami martyrologii na ziemiach polskich. Na

W wykorzystanym wydawnictwie żadna z notek biograficznych nie podaje daty śmierci, a kończą się przypisem „bdd” – „brak dalszych danych”, co oznaczać może tylko, że ich droga życiowa została zakończona w lesie pod Charkowem.

Autorzy artykułu nie mieli prawa wątpić w autentyczność biografii Bernarda Marcelego Nowaka, gdyż wydawnictwo, z którego została wzięta, zostało opracowane przez fachowy zespół autorski w ramach działalności wspomnianej powyżej instytucji państwowej.

W związku z tym autorzy artykułu, po pierwsze, odnieśli się do autorytatywnego źródła, jakim jest wspomniane wyżej wydawnictwo, a po drugie, nie dokonali własnej interpretacji biografii Bernarda Marcelego Nowaka. Te dwa argumenty uchylają zarzut o nieprawdziwym przedstawieniu informacji.

3. Ze swojej strony autorzy, idąc w ślad za opinią Pana Winieckiego uważają, że Jego obowiązkiem było poinformowanie Instytutu Pamięci Narodowej, że jedna z ofiar Zbrodni Katyńskiej – mianowicie Bernard Nowak – przeżyła i została uratowana. **To sytuacja wyjątkowa, ponieważ Polacy, których przywieziono ze Starobielska do Charkowa, zostali rozstrzelani.**

Nowak Bernard Marcelli	podporucznik rezerwy	4 pułk ułanów	lekarz weterynarii

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ofiary_zbrodni_katy%C5%84skiej_%E2%80%93_zamordowani_w_Charkowie

4. Pan Winiecki publikując artykuł pt.: „Lekarza weterynarii Bernarda Marceliego Nowaka nie zamordowali funkcjonariusze NKWD”, pisze następnie (cytat):

„Uniknął ujęcia przez Niemców i rozstrzelania w Piaśnicy k. Pucka, za przyczyną wczesnej mobilizacji w dniu 25 sierpnia 1939 r. w stopniu podporucznika rezerwy lekarza weterynarii, biorąc udział w zgrupowaniu oficerów służby weterynaryjnej w Warszawie oraz ostrzeżenia przez lojalnego Niemca i pomoc domową pp. Nowaków o grożącym niebezpieczeństwie. Opuszczenie Kartuz przed wybuchem drugiej wojny światowej pozwoliło przeżyć mu okres okupacji. Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Po jej zakończeniu ukrywał się na terenie Generalnego Gubernatorstwa, najpierw w Łodzi, następnie w Kutnie, pracując jako bagażowy i w Łowiczu, gdzie pracował jako drogista. Funkcjonował w okupacyjnym podziemiu prowadząc punkt przechowywania broni oraz punkt przerzutowy AK Olsztyn–Tuchola oraz jako uczestnik różnych akcji AK (3)”.

Analizując podane przez Pana Winieckiego informacje dot. życiorysu Bernarda Nowaka, rodzą się następujące pytania:

– dlaczego nazwisko Bernarda Nowaka jest wymienione jako ofiary Zbrodni Katyńskiej i wpisane do „Charków. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego” (Warszawa 2003), kiedy nie było go w obozie w Starobielsku?

– w jaki sposób Bernard Nowak brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. i jakie dokumenty archiwalne o tym świadczą?

– dlaczego Pan Winiecki, posiadając inną informację dotyczącą losów Bernarda Nowaka, nie zwrócił

się wcześniej do kompetentnych instytucji w celu sprostowania jego życiorysu,

– dlaczego Pan Winiecki, który jest autorem wielu publikacji na podobny temat i powinien również znać publikacje na ten temat zamieszczone w Internecie, nie wystąpił wcześniej z korektą tego, jego zdaniem, nieprawdziwego faktu (screen poniżej):

Historia jest wbrew pozorom nauką bardzo dynamiczną. Jak widzimy, dochodzenie prawdy może trwać latami i nie zawsze jesteśmy jej pewni. Dlatego wątpliwości, które wskazał dr Winiecki powinny zostać wyjaśnione we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej.

Ze swojej strony nie chcemy kontynuować szczegółowej analizy wymienionego materiału Pana Winieckiego, gdyż może ona zaszkodzić potomkom Bernarda Marceliego Nowaka. Puszka Pandory w tym przypadku powinna być zamknięta!

W podsumowaniu stwierdzamy, że jeśli Pan Winiecki ma wątpliwości co do autentyczności faktów przedstawionych w „Charków. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego” (Warszawa 2003), ma on pełne prawo wystąpienia do Instytutu Pamięci Narodowej z prośbą o udzielenie wyczerpującej informacji na temat losów Bernarda Marceliego Nowaka. Dalsza korespondencja winna być już prowadzona z tą instytucją.

Ze swej strony jesteśmy bardzo wdzięczni Panu Winieckiemu, że nie został obojętny na dzieje polskich lekarzy weterynarii oraz za list do redakcji czasopisma „Medycyna Weterynaryjna”, gdyż tylko w dyskusji i wnikliwym opracowaniu archiwów przez wielu badaczy można ustalić prawdziwe informacje o przeszłości. Życzymy Panu pomyślności i spodziewamy się dalszej konstruktywnej współpracy.

W imieniu zespołu autorskiego

prof. dr hab. Lubow Żwanko
Centrum Muzealne Państwowego Uniwersytetu
Biotechnologicznego Charkowie, Ukraina

prof. dr hab. Dmytro Kibkało
Wydział Medycyny Weterynaryjnej Państwowego
Uniwersytetu Biotechnologicznego w Charkowie, Ukraina